Homília [1] kardinála Angela Amata, SDB
Bratislava, 30. septembra 2017

1. Pápež František nedávno povedal, že „najkrajšie bohatstvo, aké môže mať národ, je bohatstvo svätých“[2]. A Slovensko sa môže pochváliť nádhernou korunou svätých a mučeníkov, ktorí sú v dejinách odvážnymi svedkami Krista.

Nešťastná komunistická diktatúra v minulom storočí premenila vašu vlasť na smutný väzenský tábor. Nenávisť bola obrátená predovšetkým na Cirkev, ktorá udržiavala živú identitu slovenského národa a chránila jeho slobodu a dôstojnosť. Boli zrušené katolícke školy a bol skonfiškovaný ich majetok. Biskupi, kňazi a laici boli zatknutí a odsúdení. Kresťania v tejto atmosfére skutočného prenasledovania ukázali, že láska je silnejšia ako nenávisť a že pravda nakoniec zvíťazí nad klamstvom.

Bola to skúška, ktorú komunita kresťanov zvládla s odvahou a rozhodnosťou, pričom sa jej viera posilnila aj vďaka svedectvu a krvi mnohých veriacich.[3]
Veď po návrate slobody Cirkev na Slovensku slávila v roku 1995 svätorečenie troch košických mučeníkov, v roku 2001 blahorečenie redemptoristu Metoda Dominika Trčku a baziliána Pavla Petra Gojdiča, a v roku 2003 blahorečenie biskupa Vasiľa Hopku a sestry Zdenky Schelingovej. K tomuto oslávenému sprievodu mučeníkov minulosti i súčasnosti sa pripája salezián Titus Zeman, obeť komunistickej tyranie minulého storočia.

2. Mučeníctvo je najvyšší prejav lásky ku Kristovi a k Cirkvi. Krv mučeníkov spája našu dobu s prvými kresťanskými storočiami, keď pokrstení spečaťovali svoje svedectvo viery a vernosti evanjeliu obetou vlastného života. Bol to obdivuhodný prejav odvahy. Mučeníci dokázali svedčiť o bezhraničnej láske, ktorú do ich sŕdc vlial Boh, nekonečná Láska.

Ježiš, prvý mučeník, nás povzbudzuje, aby sme nemali strach z tých, ktorí zabíjajú telo, ale nemajú moc zabiť dušu (porov. Mt 10, 28). Apoštol Ján podnecoval prvých kresťanov, aby milovali blížneho a neprechovávali nenávisť voči nikomu, aby neboli ako synovia tmy: „Každý, kto nenávidí svojho brata, je vrah. A viete, že ani jeden vrah nemá v sebe večný život. Čo je láska, poznali sme z toho, že on položil za nás svoj život. Aj my sme povinní dávať život za bratov“ (1Jn 3, 15 – 16).

3. Darovať život za bratov bol ideál blahoslaveného Titusa Zemana.[4] Bol uväznený, lebo pomáhal bohoslovcom a kňazom ujsť z vlasti, aby mohli žiť svoj apoštolský ideál. Bol teda za velezradu odsúdený na nútené práce. Okrem iného bol vystavený hrôze takzvanej Veže smrti. Tu bol nútený manuálne pracovať so smolincom (uraninitom), z ktorého sa ťaží urán, a to – ako vieme – je vysoko toxický a rádioaktívny kov. Pri jednom lekárskom vyšetrení mu merali rádioaktivitu tela a bola veľmi vysoká. Z dona Zemana sa teda stal „mukl“, čiže muž určený k (fyzickej) likvidácii[5]. Silné ožiarenia, zima, vyčerpanosť a vedomie, že ste človekom určeným na odstránenie ako nejaký hmyz, robili z takzvaného pracovného tábora skutočný vyhladzovací tábor.

4. On sa však vedel postaviť hrôzam väzenia s vierou, odvahou a s nádejou, že jedného dňa pravda zvíťazí nad klamstvom. Ochrana Panny Márie Pomocnice mu pomáhala vytrvať v dobre. No bola to predovšetkým láska, ktorá ho podnecovala hrdinsky žiť každodenné mučeníctvo. Svoje väzenie premenil na obetu vykúpenia za iných. Jeden zo svedkov v procese, odvolávajúc sa na Sväté písmo, hovorí: „Nik nemá väčšej lásky k Bohu ako ten, kto pri plnom vedomí a neprestajne dáva svoj život do služby druhým. Jeho vernosť Cirkvi sa ukázala v príprave budúcej generácie apoštolov pre mladých.“[6]

Jeho láska bola autenticky evanjeliová, a tá neberie ohľad na utrpené zlo, všetko odpúšťa, všetko verí, všetko dúfa, všetko znáša. Je to láska schopná nikdy nevyzradiť mená informátorov; neuviesť do ťažkostí špiónov, ktorí sa dokonca Titusovi – z úcty k nemu – priznali k vlastným aktivitám, ktorými mu ubližovali. Je to láska schopná zo srdca odpustiť prenasledovateľom.

Don Titus zvykol hovoriť: „Lepšie je odpustiť a zabudnúť.“[7] Jeden zo svedkov v procese zdôrazňuje: „Skutočnosť, že (don Titus) odpustil svojim prenasledovateľom, ktorí ho veľmi urážali, svedčí o jeho morálnej sile.“[8] On je teda svedok tej väčšej lásky, ktorá nechce smrť hriešnika, ale aby sa obrátil a žil (porov. Ez 33, 11).

5. Jednu úvahu venujeme saleziánskemu zafarbeniu Titusovho mučeníctva.[9] Ide o aspekt často zanedbaný, ale podstatný v náročnom apoštoláte výchovy mladých.

Don Bosco často opakoval, že keď salezián zomrie v práci pre duše, Kongregácia dosiahla veľký úspech. A veľký vychovávateľ mládeže hovoril nielen o vyčerpávajúcom mučeníctve každodennosti, ktorým je pastoračná láska k mladým, ale aj o krvavom mučeníctve: „Ak by Pán vo svojej prozreteľnosti chcel rozhodnúť,“ hovoril svätec, „že niektorí z nás majú podstúpiť mučeníctvo, azda by sme sa preto mali zľaknúť?“[10]

A proroctvo sa naplnilo. Mučenícka svätosť je ako doma v mladej saleziánskej rodine, ktorá má už približne stovku mučeníkov. Okrem svätorečenia mučeníkov, misionárov v Číne, monsignora Alojza Versigliu a dona Kalixta Caravariu 1. októbra 2000, sa v roku 1999 uskutočnilo blahorečenie dona Jozefa Kowalského a piatich mladých mužov zo saleziánskeho oratória v Poznani. Aj oni sú obete protikresťanských diktatúr minulého storočia. V roku 2011 bolo blahorečenie španielskeho saleziána Jozefa Calasanz Marquésa a 31 spoločníkov mučeníkov (16 kňazov, 7 koadjútorov, 6 bohoslovcov; 2 dcéry Márie Pomocnice; 1 laický spolupracovník). Všetci boli umučení počas prenasledovania v Španielsku koncom tridsiatych rokov minulého storočia. V roku 2007 bolo ešte blahorečenie španielskeho saleziána Enrica Saiz Aparicia a 62 spoločníkov mučeníkov (22 kňazov, 18 koadjútorov, 16 bohoslovcov, 3 ašpirantov, 3 saleziánov spolupracovníkov a 1 laický spolupracovník), ktorí boli tiež zabití z nenávisti k viere počas toho istého prenasledovania. Nedávno, v roku 2013, bol blahorečený salezián koadjútor Štefan Šándor, ktorý bol umučený počas komunistickej diktatúry v Maďarsku.

Sú tu ešte ďalšie dva aspekty, ktoré robia mučeníctvo saleziánov originálnym. Je to predovšetkým pastoračná láska, ktorá vedie synov dona Bosca dať svoj život, aby mladí boli uchránení od zla každej zvrátenej ideológie. Na druhom mieste je to modlitba „daj mi duše“ spojená s „ostatné si vezmi“, ktorá pre dona Bosca aj pre dona Titusa znamenala spásu mladých za cenu vlastnej slobody a vlastného života.

Blahoslavený Titus Zeman sa môže definovať ako mučeník pre povolania. On miloval svoje saleziánske a kňazské povolanie a túžil, aby aj iní mladí prežívali v slobode sen svojho zasvätenia sa Pánovi.

Je to posolstvo pre nás všetkých dnes. Znovunadobudnutá sloboda často spojená s určitou diktatúrou blahobytu a porušovania pravidiel nech neuhasí ideály toho, kto chce žiť v plnosti rozhodnutie sa pre dobro. Svätí a mučeníci sú najkrajším bohatstvom národa.

Blahoslavený Titus Zeman, oroduj za nás!

[1] Prednesená v Bratislave 30. septembra 2017 počas obradu blahorečenia pred Kostolom Svätej rodiny.

[2] *L'Osservatore Romano*, 9. augusta 2017, s. 8.

[3] Peter Olexák: *La Chiesa romano-cattolica in Slovacchia*. In: Jan Mikrut (editoval): *La Chiesa Cattolica e il Comunismo in Europa centro-orientale e in Unione Sovietica*. San Pietro in Cariano (Verona), Gabrielli Editori 2016, s. 157 – 192; Peter Šturák: *La Chiesa greco-cattolica in Slovacchia.* Tamže s. 193 – 226.

[4] Narodil sa vo Vajnoroch blízko Bratislavy (na Slovensku) 4. januára 1915 ako prvorodený z desiatich detí. Stal sa saleziánom a za kňaza bol vysvätený v roku 1940. Viackrát prekročil štátnu hranicu, pričom riskoval život, aby mohol dostať do Talianska niekoľkých mladých kandidátov na kňazstvo. Bol zatknutý a odsúdený komunistickým režimom na väzenie a nútené práce. Zomrel 8. januára 1969. V roku 1991 bol v procese rehabilitácie definitívne vyhlásený za nevinného.

[5] *Positio*, *Informatio super martyrio*. s. 229.

[6] Tamže s. 371.

[7] Tamže s. 374.

[8] *Positio, Summarium Testium*. s. 590.

[9] Porov. Lodovica Maria Zanet: *Oltre il fiume, verso la salvezza. Titus Zeman martire per le vocazioni*. Elledici, Torino 2017.

[10] *Memorie Biografiche*. zv. XII, s. 13.